

2. 11. 2005

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K výpočtu úroků z prodlení po novele

V souladu s pravidly definovanými ve směrnici Parlamentu a Rady EU č. 2000/35 ze dne 29. 6. 2000 „k potírání prodlení s placením v obchodním styku“ byla přijata novela stávajícího Nařízení vlády 142/1994 Sb. , které upravuje výši úroků z prodlení.

Novela byla provedena Nařízením vlády č. [163/2005](#) Sb. ze dne 23. března 2005 a přinesla několik významných změn ve způsobu výpočtu úroků z prodlení. Jedná se především o zvýšení výše úroků z prodlení a ztížení výpočtů výše úroků z prodlení.

Změna výše úroků z prodlení.

V souvislosti s legislativními změnami po roce 1989 byla v souvislosti s novelou občanského zákoníku nově stanovena i pravidla výpočtu výše zákonných úroků z prodlení. Původní fixní 3% úroková sazba byla zrušena, nově byla v rámci občanskoprávních vztahů stanovena vazba na diskontní sazbu ČNB, a to jako dvojnásobek její sazby. Výše úroků z prodlení tak v letech 1994 - 1998 oscilovala kolem 20 %, největších hodnot dosahovala kolem přelomu let 1997/1998, a to 26 %. V období mezi lety 1998 - 2002 začala však klesat k hodnotě 2-3 procent, kde se udržuje doposud.

Vývoj výše úroků z prodlení v letech 1994 - 2005

Zdroj: www.clair.cz

V rámci tzv. velké novely obchodního zákoníku z roku 2001 byl tento systém převzat i pro obchodněprávní vztahy, když nahradil nepraktickou konstrukci, která výši úroku vztahovala k výši úročení úvěrů, které poskytovala banka v místě bydliště dlužníka. Tento příspěvek se tedy týká jak občanskoprávních, tak obchodněprávních vztahů.

Ve smyslu změny provedené nařízením vlády 163/2005 Sb. je nově výše úroků z prodlení nově stanovena jako

Nyní je tedy výše úroků z prodlení vázána na REPO sazbu ČNB a nikoli na diskontní sazbu. Výše REPO sazby je společně s ostatními měnově politickými nástroji ČNB zveřejňována na www.cnb.cz. Vlastní reposazba je vždy odvozena od diskontní sazby a to tak, že REPO sazba rovná se diskontní sazba plus jeden bod. Výše REPO sazby je tedy vždy měněna v souvislosti se změnou diskontní sazby, nikoli samostatně, což je důležité z hlediska informovanosti, neboť informace o změnách diskontních sazeb jsou obvykle prezentovány ve sdělovacích prostředcích. Jenom pro doplnění uvedu, že úroky z prodlení ve výši 10 % stanovil už Gai I C před více než 2000 let.

Způsob výpočtu úroků z prodlení

Zatímco u výše úroků z prodlení lze vystačit s konstatováním, že se změnila, u způsobu výpočtů výše úroků z prodlení vznikají první komplikace a nejasnosti.

Prvním výkladovým problémem novely a současně zásadní změnou je určení dne, dle kterého se

bude sazba úroků z prodlení řídit. Na rozdíl od předchozího ustanovení, kde je jasně uvedeno, že úročení je odvozeno dle aktuálního stavu diskontní sazby ČNB, platné první den prodlení, u novelizované znění ust. § 1 Nařízení vlády 142/1994 Sb. taková jednoznačnost schází:

„V každém kalendářním pololetí, v němž trvá prodlení dlužníka, je výše úroků z prodlení závislá na výši REPO sazby stanovené Českou národní bankou a platné pro první den příslušného kalendářního pololetí.“

Při výkladu výše uvedeného ustanovení tedy nezbude než postupovat tak, že pro výši úroků z prodlení u závazků splatných v průběhu kalendářního pololetí je vždy rozhodný první den příslušného kalendářního pololetí, tj. u všech závazků vzniklých v období od 1.1 do 30.6.2005 bude výše úroků z prodlení stanovena stejná, a to dle REPO sazby k 1.1.2005..

Další zásadní změnou je to, že úrok z prodlení, který až doposud byl po celou dobu prodlení dlužníka konstantní, tj. rozhodná byla výše úroků ke dni prodlení a dle této výše se úročilo bez ohledu na pozdější změny, se bude v průběhu času měnit. Ve smyslu novely bude v době trvání prodlení dlužníka docházet ke změnám ve výši úroků v závislosti na pohybu REPO sazby ČNB. Ke změně výše úročení tak bude docházet 2x ročně, a to vždy k 1.1. a k 1.7. příslušného kalendářního roku.

Příklad:

Dlužník byl v prodlení s placením faktury ve výši 100.000,- Kč od 10.5. 2005 do 17.8.2006. Ke dni splatnosti faktury (9.5. 2005) byla výše zákonných úroků z prodlení 9,5 %. Tato výše byla počítána dle stavu k 1.1.2005. K první změně ve výši úroků z prodlení došlo k 1.7. 2005. Aktuální REPO sazba k tomuto datu činila 2,25 %, výše úroků tedy je 8,75 %. K dalším změnám ve výši úroků došlo k 12.12. 2005, kdy byla REPO sazba zvýšena na 4%, (výše úroků činila 11%) následně dne 3.5.2005 byla REPO sazba zvýšena na 6 % (výše úroků k 1.7.2006 tak činila 13%) Výpočet úroků z prodlení pak bude vypadat takto:

Tabulka 2: Přehled způsobu úročení po 28.4.2005

	Závazek	Úrok od	Úrok do	Úroková míra	Dnů prodlení	Úrok	Dluh
1	100 000,00	10.5.2005	30.6.2005	9,5	52	1 353,42	101 353,42
2	.	1.7.2005	31.12.2005	8,75	184	4 410,96	105 764,38
3	.	1.1.2006	30.6.2006	11	181	5 454,79	111 219,17
4	.	1.7.2006	17.8.2006	13	48	1 709,59	112 928,76
Celkem	100 000,00	12 928,76	112 928,76

Zdroj: www.clair.cz

Výše uvedený případ byl v důsledku jednoduchý. Výše úroků z prodlení v daném případě činí 12.928,76 Kč. Jak ale může vypadat výpočtová tabulka v případě, kdy za podobného vztahu dlužník uhradí 50.000,- Kč již 17.12. 2005 a zbytek dluhu doplatí 17.8.2006?

Tabulka 3: Přehled úročení v případě částečného splacení dluhu po 28.3.2005

	Dat. vzniku závazku	Výše závazku	Úročená částka	Výše úroku	Úročeno od	Úročeno do	Počet dní prodlení	Úrok	Úhrada	Úhrada úroků	Zbývá uhradit na úrocích	Úhrada dluhu	Zbývá uhradit z dluhu	Dluh celkem
--	---------------------	--------------	----------------	------------	------------	------------	--------------------	------	--------	--------------	--------------------------	--------------	-----------------------	-------------

1	9.5.2005	100000	100000	9,5	10.5.2005	30.6.2005	52	1353,42			1353,42		100000	101353,42
2			100000	8,75	1.7.2005	17.12.2005	170	4075,34	50000	0	5428,76	50000	50000	55428,76
3			50000	8,75	18.12.2005	31.12.2005	14	167,81			5596,57		50000	55596,57
4			50000	11	1.1.2006	30.6.2006	181	2727,4			8323,97		50000	58323,97
5			50000	13	1.7.2006	17.8.2006	48	854,79	50000	0	9178,76	50000	0	9178,76
7	Celkem	100000						9178,76	100000	0	9178,76	100000	0	9178,76

Zdroj: www.clair.cz

Výpočtová tabulka opět v důsledku hovoří sama za sebe. Výše úroků z prodlení v daném případě činí 9.178,76 Kč.

Oba výše uvedené příklady vycházely z modelu občanskoprávního vztahu, kde je výpočet úroků v důsledku jednoduchý. V režimu obchodněprávního vztahu, kde je ve smyslu ust. § 330 odst. 2) zák. č. [513/1991](#) Sb. splátka dluhu nejprve určena na splátku úroku z prodlení a teprve po jejich uhrazení na jistiny, je situace mnohem komplikovanější. Její rozbor, který je v podstatě matematickou studií přesahuje rozsah tohoto článku a případné zájemce odkazují na příspěvek na stránkách www.clair.cz.

Petitové věty:

Odborné veřejnosti začali po přečtení předchozích řádků vyvstávat další souvislosti spojené s praktickým dopadem výše uvedených ustanovení. Prvním z nich je formulace petitů, resp. rozhodnutí soudu. Pokud zůstaneme u našeho příkladu, tak doposud stačilo petit formulovat takto:

Žalovaný je povinen zaplatit žalobci 100.000,- Kč

s 9,5 % úrokem z prodlení z částky 100.000,- od 10.5.2005 do zaplacení.

V současnosti je ale nutné specifikovat a uplatnit výši úroků se všemi změnami, ke kterým v průběhu trvání dluhu došlo. Toto uplatnění bude muset být provedeno prakticky až v rámci závěrečného návrhu, neboť mezi podáním žaloby a nařízením jednání prakticky vždy uplyne více než půl roku. Zůstaneme-li u předchozího příkladu, petit by v současné době měl znít takto:

[Žalovaný je povinen zaplatit žalobci 100.000,- Kč s](#)

[úrokem z prodlení z částky 100000 Kč ve výši 9,5 % od 10.5.2005 do 30.6.2005](#)

[úrokem z prodlení z částky 100000 Kč ve výši 8,75 % od 1.7.2005 do 31.12.2005](#)

[úrokem z prodlení z částky 100000 Kč ve výši 11 % od 1.1.2006 do 30.6.2006](#)

[úrokem z prodlení z částky 100000 Kč ve výši 13 % od 30.6.2006 do ??](#)

Přečtení výše uvedených řádků pravděpodobně vyvolá zděšení. Pokud si uvědomíme, že žalováno bude například dlužné nájemné za rok, kde se má výše úroků správně určovat ke dni prodlení jednotlivých měsíčních splátek a řízení se potáhne 3 roky, může mít úroková část petitu až 72 řádků.

Otázkou zůstává, jak určit datum, ke kterému má být počítán konec úročení. Až doposud se vše řešilo jednoduchou formulou „do zaplacení“. Toto však v současnosti použít nelze, neboť do zaplacení pravděpodobně dojde k dalším změnám v úrokové sazbě. Asi nejjistější alternativou se jeví formulovat přímo datum, do kdy mají být úroky zaplacené, tj. jako datum dne vyhlášení rozsudku, popřípadě jako datum právní moci rozsudku, což ale může za situace, kdy rozsudek nabude právní moci po změně úrokových sazeb, přinést komplikace.

Zásadní problém lze dále spatřit v agendě platebních rozkazů. Jednání zde probíhá písemně, vydání platebního rozkazu bývá často stále věcí řady měsíců. Pokud chce žalobce důsledně uplatnit úroky z

prodlení, musí vždy po 1.1. nebo po 1.7. písemně podanou žalobu doplňovat o novou výši úroků z prodlení. Předpokládám, že důsledky jak pro advokáty, tak pro soudní administrativu, si dovedí každý sám.

Vzhledem k výše uvedenému se také dá očekávat, že ze strany soudů bude postupně požadováno, aby žalobce úroky z prodlení za ohraničené období vyčíslil a zdůvodnil v rámci žaloby a nikoli rozepisoval v petitu. Tímto se odbourá nutnost dlouhých petitů, ale současně žalobci přibude povinnost úroky z prodlení vyčíslit. V důsledku tak žalovaná částka bude navýšena o úroky z prodlení, tedy zvýšena s důsledky mj. pro náklady řízení, případně věcnou příslušnost soudů v obchodních věcech.

Exekuční řízení

V rámci předchozího výkladu novely tak v důsledku právní moci rozhodnutí přestává být závazek dlužníka dále úročen. Pokud tedy bude následně probíhat exekuční řízení, bude vycházet z pravomocného titulu, který však již nebude obsahovat onu formulku „do zaplacení“, ale konkrétní časově ohraničené období. V současné době bohužel nevidím jinou alternativu, než úroky z prodlení v období od právní moci rozhodnutí (resp. od doby konce úročení v tomto rozhodnutí uvedené) do zaplacení znovu dožalovávat. V důsledku se tak bude možné s dlužníkem o úroky z prodlení soudit do nekonečna.

Účinnost nařízení a přechodná ustanovení:

Nařízení 163/2005 vstoupilo v platnost a účinnost dnem vyhlášení, tj. 28.4.2005. Dostal-li se tedy dlužník do prodlení po tomto datu, je třeba při určení výše úroků z prodlení postupovat dle nových pravidel. Výše úroků z prodlení od 28.4. do 30.7. 2005 činí 9,5 %. Pokud došlo k prodlení před 28.4.2005, postupuje se při výpočtu výše úroků z prodlení dle stávající metodiky, tj. výše úroků z prodlení bude stanovena podle prvního dne prodlení a bude po celou dobu prodlení stejná.

Závěr:

Novela nařízení vlády 142/1994 Sb. provedená nařízením vlády č. [163/2005](#) Sb. ze dne 23. března 2005 přinesla pozitivní změnu ve zvýšení stávající výše úroků, která bude v následujícím období oscilovat kolem 10%. Tuto změnu lze vnímat pozitivně, neboť stávající úročení bylo celkem nepatrné a pro dlužníka se prakticky vyplatilo neplatit včas.

Negativně však lze vnímat nově zavedený způsob výpočtu. Výpočet a uplatňování úroků v rámci soudního řízení se stane administrativně náročné, a to jak pro advokáty tak pro soudce. Ve věci mohou pomoci různé elektronické pomůcky a počítačidla (např. www.clair.cz), nicméně i přes to lze zcela jednoznačně konstatovat, že administrativní zátěž se zvýší. Některé specifické druhy řízení, jako je např. platební rozkaz, může stávající podoba výpočtu úroků z prodlení v důsledku částečně ochromit.

Novelu lze proto bohužel hodnotit jako špatnou a zmatečnou. Mění fungující zažitá pravidla, v podstatě triviální a okrajovou problematiku zákonných úroků z prodlení zbytečně komplikuje, a právo se tak opět vzdaluje od jeho primárních uživatelů do sféry tajemné vědy.

Na obhajobu normotvůrce lze snad jen dodat, že daná pravidla převzal z výše citované směrnice Parlamentu a Rady EU č. [2000/35](#) ze dne 29. 6. 2000 „k potírání prodlení s placením v obchodním styku“. Tato směrnice obsahuje řadu dalších pokynů pro členské státy, které však zatím v České republice aplikovány nebyly a doufám, že aplikovány nikdy nebudou. Stávající česká právní úprava byla a někde i doposud je mnohem jednodušší a efektivnější než pravidla stanovená v dotyčné

směrnici.

V době úpadku Římské republiky, kdy vlivem válek stoupalo zadlužení obyvatelstva, půjčování peněz se stalo výhodným obchodem a úroky z prodlení účelovými nástroji elity, stanovil Gaius Julius Ceasar jednoduchý 10% úrok. Možná bychom to mohli vnímat jako dobrou inspiraci.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)